

Des de fa trenta-nou anys, l'Agrupació d'Arquitectes per a la Defensa i la Intervenció en el Patrimoni Arquitectònic (AADIPA) del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya organitza el Curset: Jornades Internacionals sobre la Intervenció en el Patrimoni Arquitectònic, que ha esdevingut l'activitat formativa i cultural més longeva de totes les que porta a terme, així com una de les més multitudinàries quant a participants. El fet que ara se n'estigui organitzant la 40a edició evidencia l'interès i el reconeixement assolit per aquestes jornades, que, tot i les dificultats, s'han pogut celebrar ininterrompudament durant gairebé quatre dècades i que, sens dubte, han esdevingut el llegat tangible tant de l'antiga Comissió de Defensa del Patrimoni Arquitectònic de la Demarcació de Barcelona, que en va organitzar les primeres dinou edicions (1978-1996), com de l'AADIPA, nascuda de la primera, que n'ha tutelat les vint següents (1997-2016).

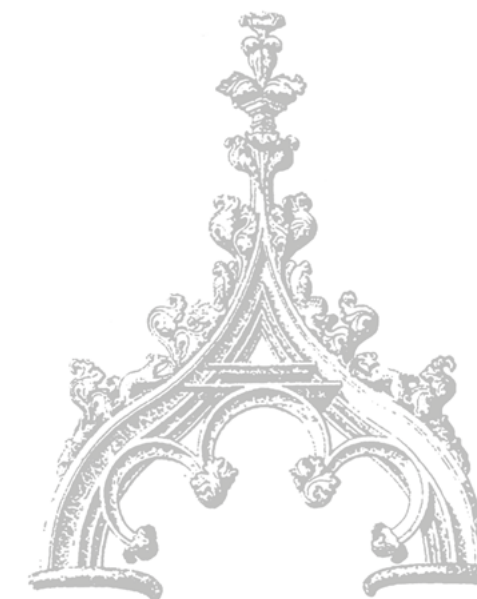
Amb la finalitat de commemorar aquesta senyalada efemèride i revaloritzar les activitats que al llarg de tots aquests anys s'han anat desenvolupant al voltant del Curset (ponències, debats, actes i visites complementàries), la Junta Directiva de l'AADIPA ha acordat que el tema sigui precisament aquest: una revisió crítica de les darreres quatre dècades de reflexió, defensa, protecció i intervenció en el patrimoni arquitectònic.

Tanmateix, aquest exercici retrospectiu tan sols servirà d'excusa per obrir un nou debat -absolutament necessari- sobre d'on venim, on som i on volem anar en matèria de patrimoni arquitectònic. Per fer-ho comptarem amb l'aportació d'especialistes de reconeguda trajectòria professional, que exposaran algunes de les seves experiències d'intervenció en el patrimoni arquitectònic.

Desde hace treinta y nueve años, la Agrupación de Arquitectos para la Defensa y la Intervención en el Patrimonio Arquitectónico (AADIPA) del Colegio de Arquitectos de Cataluña (COAC) organiza el Curset: Jornadas Internacionales sobre la Intervención en el Patrimonio Arquitectónico, que se ha convertido la actividad formativa y cultural más longeva de todas las que lleva a cabo, así como una de las más multitudinarias en número de participantes. El hecho de que ahora se esté organizando su cuadragésima edición evidencia el interés y el reconocimiento alcanzado por estas jornadas, que, a pesar de las dificultades, se han podido celebrar ininterrompidamente durante casi cuatro décadas y que, sin duda, se han convertido en el legado tangible tanto de la antigua Comisión de Defensa del Patrimonio Arquitectónico de la Demarcación de Barcelona, que organizó las primeras diecinueve ediciones (1978-1996), como de AADIPA, nacida de la primera, que ha tutelado las veinte siguientes (1997-2016).

Con la finalidad de conmemorar esta señalada efeméride y revalorizar las actividades que a lo largo de todos estos años se han ido desarrollando alrededor de este curso (ponencias, debates, actos y visitas complementarias), la Junta Directiva de la Agrupación ha acordado que el tema del XLè Curset sea precisamente éste: una revisión crítica de las últimas cuatro décadas de reflexión, defensa, protección e intervención en el patrimonio arquitectónico.

Sin embargo, este ejercicio retrospectivo sólo servirá de excusa para abrir un nuevo debate -absolutamente necesario- sobre de dónde venimos, dónde estamos y dónde queremos ir en materia de patrimonio arquitectónico. Para hacerlo contaremos con la aportación de especialistas de reconocida trayectoria profesional, que expondrán algunas de sus experiencias de intervención en el patrimonio arquitectónico.

BARCELONA • 14-17.12.2017

XL CURSET

JORNADES INTERNACIONALS
SOBRE LA INTERVENCIÓ
EN EL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

APRENDRE DEL PASSAT,
RE Pensar EL FUTUR

BARCELONA • 14-17.12.2017

XL CURSET

JORNADES INTERNACIONALS
SOBRE LA INTERVENCIÓ
EN EL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

APRENDRE DEL PASSAT,
RE Pensar EL FUTUR

©Adria Goula

©Carles Enrich

Comitè organitzador

Mireia Barnadas i Ribas, arquitecta directora
Maria Llinàs i Català, arquitecta
Clàudia Sanmartí i Martínez, arquitecta
Gemma Serch i Andreu, arquitecta

Representants de la Junta Directiva de l'AADIPA

Àlex Gràvalos i Torner, arquitecte, secretari tècnic
Marta Urbiola i Domènech, arquitecta, tesorera

Comitè científic

Francisco Javier Asarta Ferraz, arquitecte
Lluís Cuspinera i Font, arquitecte
Antoni González Moreno-Navarro, arquitecte
José Luis González Moreno-Navarro, Dr. arquitecte
Raquel Lacuesta Contreras, historiadora de l'art
Antoni Navarro i Cossío, Dr. arquitecte
Jordi Rogent i Albiol, arquitecte

XLè Curset

Durada: 22 hores lectives + 8 hores de visites

Número de places: 210

Idiomes: Les ponències s'impartiran en la llengua en la que figuren en el programa (català i castellà). Hi haurà traducció simultània català-castellà.

Lloc: Col·legi d'Arquitectes de Catalunya

Plaça Nova, 5
08002 Barcelona

Inscripcions

Membres de l'AADIPA: 120 €

Arquitectes col·legiats COAC amb quota bàsica: 160 €

Arquitectes col·legiats COAC amb tram complementari: 150 €

Estudiants i COAC JOVE: 70 €

Altres: 210 €

Visites

La visita del dijous 14 de desembre al matí és gratuïta, però té l'aforament limitat a 80 persones i cal formalitzar la inscripció a través del següent **enllaç**.

La visita del diumenge 17 de desembre té un cost de 25€ (amb trasllat en autocar i dinar) i no està inclosa en el preu de les jornades. El nombre de places és de 50 i cal formalitzar la inscripció a través del següent **enllaç**.

Informació i secretària administrativa

Marta Marín

Carrer dels Arcs núm. 1-3, quarta planta

08002 Barcelona

93 306 78 28

agrupacions@coac.net

DIJOUS 14

MATÍ

VISITA TÈCNICA

- 09:30 Sessió teòrica a la sala d'actes del COAC:
Quatre dècades d'intervencions al voltant de l'antic Palau Reial Major de Barcelona: conjunt monumental del Saló del Tinell i capella de Santa Àgata, Museu Marés (antic Verger), Casa Padellàs, edifici Llibreteria i subsòl de la plaça del Rei. Ponència presentada pels arquitectes que han intervingut a les diferents fases i *Marc Aureli Santos*, Director de Serveis d'Arquitectura Urbana i Patrimoni de la Gerència Adjunta d'Urbanisme de l'Ajuntament de Barcelona.
- 11:30 Trasllat al conjunt arquitectònic de l'antic Palau Reial Major de Barcelona.
- 12:00 **Visita al conjunt arquitectònic de l'antic Palau Reial Major de Barcelona**
Acompanyats pels arquitectes que han intervingut a les diferents fases i *Marc Aureli Santos*, Director de Serveis d'Arquitectura Urbana i Patrimoni de la Gerència Adjunta d'Urbanisme de l'Ajuntament de Barcelona.

TARDA

COMMEMORACIÓ DE LA QUARANTENA EDICIÓ DEL CURSET

- 16:00 Acreditació dels assistents.
- 16:30 **Acte d'apertura de les jornades Presentació del nou apartat del web del COAC: “Historial de Cursets”**
Inauguració de l'exposició temporal: “40 Cursets aprenent del passat, repensant el futur”
Lluís Comerón i Graupera, Degà del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya.
Antoni Vilanova i Omedas, President de l'AADIPA.
Mireia Barnadas i Ribas, arquitecta directora del XLè Curset.
- 17:00 **Conferència inaugural: Defensar el Patrimoni en un entorn hostil. La Comissió de Defensa del Patrimoni i Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya (1976-1980)**
Antoni González Moreno-Navarro, arquitecte (1971). Director de l'Arxiu Històric d'Urbanisme, Arquitectura i Disseny del Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya i Balears (1975), primer secretari de la CDPA, director de les primeres edicions del Curset i secretari general del SERPPAC.
- 18:00 PAUSA-CAFÈ

- 18:30 **De la restauración romántica a la implantación de la democracia en España**
Javier Rivera Blanco, historiador (1978). Catedrático de Historia de la Arquitectura y de la Restauración en la Escuela Técnica Superior de Arquitectura de la Universidad de Alcalá. Miembro fundador de la Academia del Partal (Asociación libre de profesionales de la restauración monumental).
- 19:30 **Restauración monumental en España en el último cuarto del siglo XX**
Javier Rivera Blanco, historiador (1978).

DIVENDRES 15

APRENDRE DEL PASSAT: 1978-2000

- 09:00 **Reflexiones en torno a las transformaciones y la conservación de la Mezquita-Catedral de Córdoba**
Gabriel Rebollo Puig, arquitecto (1972). Conservador de la Mezquita-Catedral de Córdoba. Profesor de proyectos de la Escuela Técnica Superior de Arquitectura de Sevilla (Universidad de Sevilla).
- 10:00 **Sevilla, treinta y cinco años repensando el pasado y aprendiendo del futuro**
Alfonso Jiménez Martín, doctor arquitecto (1971). Maestro mayor de la Catedral de Sevilla (1979-2014). Catedrático de la Escuela Técnica Superior de Arquitectura de Sevilla (Universidad de Sevilla). Miembro fundador de la Academia del Partal.
- 11:00 PAUSA-CAFÈ
- 11:30 **San Miguel de los Reyes, entre Alicante (1978) y Barcelona (2015)**
Julià Esteban Chapapría, doctor arquitecto (1974). Jefe del Servicio de Patrimonio Arquitectónico (1981-1992) y del Servicio de Arquitectura (1992-2010) de la Generalidad Valenciana. Miembro fundador y actual presidente de la Academia del Partal.
- 12:30 **La restauración de las iglesias altomedievales de Santa María de Melque (Toledo) y Santa Lucía del Trampal (Cáceres)**
Pablo Latorre González-Moro, arquitecto (1983). Profesor de la Escuela de Arquitectura de la Universidad de Alcalá. Miembro de la Academia del Partal.
- 13:30 **Debat**
Gabriel Rebollo, *Alfonso Jiménez*, *Julià Esteban* i *Pablo Latorre*, arquitectes.
Moderador: *Antoni González*, arquitecte.
- 14:00 PAUSA PER DINAR

- 16:00 **La restauración de la Aljafería de Zaragoza y su reutilización como sede de las Cortes de Aragón**
Luis Franco Lahoz y *Mariano Pemán Gavín*, arquitectos (1976/1977). Profesores de la Escuela de Ingeniería y Arquitectura de la Universidad de Zaragoza y miembros de la Academia del Partal.
- 17:00 **De Sant Vicenç de Malla a Sant Quirze de Pedret pasando por Sant Cugat del Racó**
Antoni González Moreno-Navarro, arquitecto (1971). Jefe del Servicio de Patrimonio Arquitectónico Local de la Diputación de Barcelona (1981-2008). Fundador (1992), presidente y actual secretario general de la Academia del Partal.

18:00 PAUSA-CAFÈ

- 18:30 **La restauració de la basílica de Montserrat (1988-1995)**
Arcadi Pla i Masmiquel, arquitecte (1969). Professor de projectes de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura La Salle.
- 19:30 **Debat**
Luis Franco, *Mariano Pemán*, *Antoni González* i *Arcadi Pla*, arquitectes.
Moderador: *Alfonso Jiménez*, arquitecte.
- 20:30 Trasllat a l'edifici de l'antiga Central Catalana d'Electricitat Avinguda de Vilanova núm. 12, Barcelona.
- 21:00 **Recepció i parlaments institucionals**
- 21:30 SOPAR-REFRIGERI

DISSABTE 16

REPENSAR EL FUTUR: EL SEGLE XXI

- 09:00 **Intervencions en l'espai públic històric**
Marc Manzano i Saló, arquitecte (1999). Professor associat de projectes a EAR-URV, professor del Màster de Restauració de Monuments de la UPC i professor col·laborador a l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura La Salle.
- 09:30 **Memòria i espai públic: entorns del mercat del Born i pati logístic del Banco de España**
Pere Buil i Castells i *Toni Riba i Galí*, arquitectes de Vora arquitectura (2000/2000).
- 10:00 **Accessibilitat i patrimoni: recuperació de la torre del castell de Merola i nou accés al centre històric de Gironella.**
Carles Enrich i Giménez, arquitecte (2005). Professor associat de projectes a l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona.
- 10:30 **La intervenció des de l'estructura: el cas de la torre del castell de Vilademàger (La Llacuna) i l'ermita de Sant Climent de la Torre de Foix (Guardiola de Berguedà)**
Arcadi Arribas Arroyo i *José Luis Sanz Botey*, arquitectes (1999/1984).
- 11:00 PAUSA-CAFÈ
- 11:30 **La recuperació espacial de l'església de Santa Maria de Vilanova de la Barca**
Laia Renalias i Esteve, *Carles Serrano Blanco*, arquitectes d'AleaOlea arquitectura i paisatge (2004/2005).
- 12:00 **Revitalització de l'antic claustre del Palau-Castell de Betxí**
Maria Amparo Sebastiá Esteve, arquitecta (2008), professora associada del Departament de Composició Arquitectònica de l'ETSA-UPV, i *Francisco Piñó Alcaide*, arquitecte (2013), ambdós membres d'El fabricante de esferas.
- 12:30 **Intervencions mínimes a les terres de ponent**
Mercè Manonelles i Montero, *Núria Laplaza i Faidella* i *Xavier Solans i Lugones*, arquitectes de Ianua Arquitectures (2005/2000/2005).

©Mílana Villalba

- 13:00 **Intervencions a l'església vella de Sant Pere de Corbera d'Ebre**
Ferran Vizoso i Rodríguez, arquitecte (1998).
- 13:30 **Debat**
- 14:00 PAUSA PER DINAR
- 16:00 **La restauració de la Casa Vicens**
David Garcia Martínez, arquitecte (2004).
- 17:00 **Mètode i transdisciplinarietat. Dos casos d'estudi: les esglésies romàniques d'Aiguafreda i Barberà del Vallès**
José Luis González Moreno-Navarro, doctor arquitecte (1973), professor emèrit de la UPC, i *Belén Onecha Pérez*, doctora arquitecta (2000), professora associada a l'ETSAB, ambdós membres de l'Acadèmia del Partal.
- 17:45 PAUSA-CAFÈ
- 18:15 **La formació dels arquitectes en matèria d'intervenció en el patrimoni arquitectònic: el paper de la transdisciplinarietat**
Mariona Genís i Vinyals (2001), doctora arquitecta, membre del Grup de Recerca en Disseny i Transformació Social (GREDITS) de BAU, Centre Universitari de Disseny de Barcelona, i de l'Acadèmia del Partal.
- 19:00 **Taula rodona: el paper de les administracions en la protecció, la intervenció i la gestió del patrimoni arquitectònic**
Amb representants del Departament de Cultura, la Secretaria d'Habitatge i Millora Urbana, l'INCASÒL, la Diputació de Barcelona, la Diputació de Girona, la Diputació de Lleida, l'Àrea Metropolitana de Barcelona i l'Ajuntament de Barcelona.
- 20:00 **Debat**
- 21:00 **Clausura de les jornades**

DIUMENGE 17

VISITA TÈCNICA

- 08:30 Sortida de Barcelona en autocar
- 09:30 **Visita a l'ermita de Santa Maria de Matadars (Pont de Vilomara i Rocafort)**
Punt de trobada: carrer 1, s/n (Pont de Vilomara i Rocafort)
Acompanyats per *Joan Closa i Pujabet*, arquitecte Cap del Servei de Patrimoni Arquitectònic Local de la Diputació de Barcelona, membre de l'Acadèmia del Partal.
- 11:00 Trasllat en autocar de Pont de Vilomara al municipi de l'Estany
- 12:00 **Visita al monestir de Santa Maria de l'Estany**
Punt de trobada: plaça del Monestir, núm. 4 (l'Estany)
- 14:30 DINAR
- 16:30 Tornada a Barcelona en autocar

©Marc Manzano

©Adnã Goula

©José Hevia